

Ladislav Dvořáček pětasedmdesátiletý

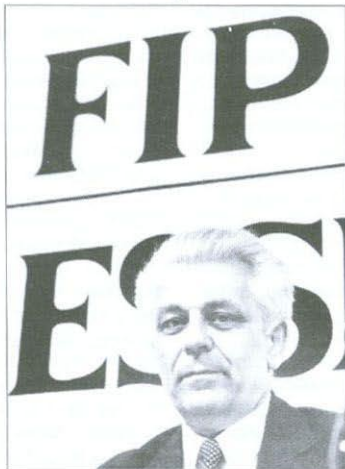
V sobotu 27. června 1998 oslaví významné životní jubileum - 75 let - ing. Ladislav Dvořáček, mezinárodní filatelistický juryman a znalec, v letech 1965 - 1989 předseda Svazu československých filatelistů, v letech 1980 - 1990 prezident Mezinárodní filatelistické federace a nyní její čestný člen. Jde o osobnost naší i zahraniční filatelistické veřejnosti bezpochyby dobře známou, která značnou část svého života spojila s naší i světovou organizovanou filatelií.

Při příležitosti letošního jubilea Ladislava Dvořáčka jsme jako gratulaci časopisu *Filatelie* chtěli otisknout vzpomínání z pera některého z jeho vrstevníků a filatelistických kolegů; dokonce jsme o tom jednali s Vítězslavem Houškou, spisovatelem a bývalým dlouholetým šéfredaktorem našeho časopisu, který s jubilentem léta spolupracoval a jistě ho dobře zná. Ten navrhl toto téma spojit s aktuálním tématem dosavadních mezinárodních a světových výstav poštovních známek PRAGA z let 1938 až 1988, na jejichž organizaci se Ladislav Dvořáček různou měrou podílel, a v cyklu článků odlehčenou formou zavzpomínat na léta společně prožitá při jejich přípravě; dokonce vymyslel i název cyklu - PRAGA, PRAGA, šestkrát PRAGA. Jistě by tak vzniklo několik hezkých článků, zasvěceně referujících o zmíněných výstavách i o podílu Ladislava Dvořáčka na jejich přípravě.

Nakonec jsme se však rozhodli jinak. Ve třetím čísle letošního *Filatelie* jsme v článku *Všecky krásy světa* napsali, že bychom rádi zahájili jakýsi volný cyklus vzpomínkové ladě-

V životopisných člancích bývá - a jistě oprávněně - věnováno mnoho pozornosti významným událostem ze života příslušné osoby; o jejím původu, o rodině, o prostředí, z něhož pochází, v nich však často nevyčteme skoro nic. A přitom odborníci tvrdí, že právě rodina, předci, období nejujtějšího dětství, to všechno člověka determinuje a formuje mnohem víc, než bychom mnohdy vůbec mohli tušit. Mnohé postoje, názory a činy konkrétních osobností lépe pochopíme, pokud známe prostředí, z něhož vzešly, kořeny, z nichž vyrostly.

To přirozeně platí i pro Ladislava Dvořáčka. Jako osoba ve svém oboru všeobecně známá byl po desítky let na očích veřejnosti. Mohli jsme zblízka nebo zpozzdálí sledovat jeho vzestup od počátku šedesátých let až do konce let osmdesátých. Mnohé o něm víme, o leccems však netušíme vůbec nic. Od roku 1962 jej známe jako funkcionáře, organizátora, jurymana a znalce. Jaký je ale člověk? Z jakého pochází prostředí? Čím byli jeho rodiče? Co formovalo jeho názory? Čím se zabýval první čtyři desítky let svého života, než se objevil na očích filatelistické veřejnosti? Jakou cestou prošel až k nejvyšší funkci v

ných článků, v nichž by se nejrůznější autoři vraceli k období uplynulých desetiletí. A tak se dnes nebudeme zabývat jenom léty, která Ladislav Dvořáček strávil na očích naší i mezinárodní filatelistické veřejnosti, ale jeho pozoruhodný životní příběh vám přiblížíme celý. Možná se někdo při četbě následujících stránek zeptá, proč se jím zabýváme tak dopodrobna a vracíme se přitom leckdy až daleko do minulosti? Především chceme ukázat kontrast mezi jeho mimořádně skromnými začátky a pozdější oslnivou mezinárodní kariérou v oboru organizované filatelie; otázku, jaký podíl na ní měly jeho schopnosti a osobní vlastnosti a jaký doba, v níž žil, si přitom každý čtenář musí zodpovědět sám. Dalším důvodem je fakt, že život Ladislava Dvořáčka se po desítky let úzce prolínal s naší i světovou organizovanou fila-

telii; mluvíme-li tedy o něm, nutně musíme mluvit i o ní. Z toho hlediska se pak vlastně jedná o jakousi kroniku organizované filatelie jeho doby.

O napsání článku jsme požádali filatelistického znalce, obchodníka a publicistu Františka Beneše (43), který je o bezmála dvě generace mladší než jubilant a který se tedy s Ladislavem Dvořáčkem jako s vrcholným filatelistickým funkcionářem ani nikdy nesetkal. Takové rozhodnutí má jistě své zápory i klady. Tím, že autor článku většinu doby, o které má psát, buď neprožil, nebo byl ještě dítětem, mu samozřejmě neumožňuje opírat se o osobní zkušenost, pocity a vzpomínky, a musí tedy pracovat pouze s dobovými prameny a vzpomínkami současníků. Naproti tomu skutečnost, že od doby jubilentova působení ve vrcholných funkcích má přirozený odstup, je i určitou výhodou, protože jeho pohled tak není zatížen osobním prožitkem.

František Beneš se rozhodl článek rozdělit na tři části. První, kterou otiskujeme dnes, nás provází jubilentovým dosavadním osobním a pracovním životem a představuje nám jej v leckdy neobvyklých nebo veřejnosti doposud neznámých souvislostech. Druhá část článku, kterou otiskneme v příštím čísle *Filatelie*, nás seznámí s jeho působením ve filatelii a s historií výstav PRAGA, jak se na nich různou měrou podílel. Poslední, třetí částí článku, kterou otiskneme ve F8/98, je pak otevřený rozhovor, jak jej F. Beneš zaznamenal během pěti schůzek s Ladislavem Dvořáčkem v průběhu letošního jara.

Redakce

mezinárodní organizované filatelii? Odpovědi na tyto otázky v oficiálních životopisech obvykle nenajdeme.

Ladislav Dvořáček. Nejúspěšnější filatelistický funkcionář v naší historii. Ekonom, diplomat a organizátor. Člověk hovořící dvanácti jazyky. Místopředseda a později předseda Mezinárodní filatelistické federace, který zavedl do té doby nevidaný systém zásad hodnocení výstavních exponátů. Předseda Svazu československých filatelistů, poplatný socialistickému systému, v němž jsme žili. Pro jednoho guru světové organizované filatelie, pro druhé kontroverzní postava, která by měla být vyobcována ze Svazu filatelistů. Jaký tedy ve skutečnosti je?

Kořeny

Rodina Ladislava Dvořáčka z otcovy i matčiny strany pochází ze severovýchodních Čech, z oblasti pomyslně ohraničené městy Trutnov, Broumov, Náchod a Jaroměř. Kam až paměť sahá, byli to všechno lidé práce; v matrikách čteme - dělník, chalupník, bednář, horník, učitel. Mnozí pracovali na ratibořických panstvích, dědeček z otcovy strany zde byl hajným. Jmenoval se Josef Dvořáček,

narodil se roku 1847 v Petrovích u Broumova a se svou o čtyři roky mladší ženou Marií, rozenou Kinclovou, pocházející ze Šonova, s níž se oženil v roce 1874, měl v letech 1875 až 1891 postupně pět dětí - tři syny a dvě dcery. Rodina žila nejprve v Petrovích, před rokem 1900 se přestěhovali do osady Ostaš u Zličce, kde koupili chalupu. Odtud dědeček docházel do Starkoče, kde až do své předčasné smrti sloužil jako hajný. Podle rodinného podání někdy před rokem 1910 spadl při honu do studené vody, dostal rychlé souchotiny, jak se v kraji říkalo, a zemřel.

Tatínek Ladislava Dvořáčka se jmenoval Josef. Narodil se v roce 1889 jako čtvrté dítě, předchozí tři sourozenci byli o více než deset let starší, dva roky po něm se narodil ještě poslední syn. Dědeček v rodině vládl pevnou rukou. O Josefovi rozhodl, že se bude učit krejčím, tomu to ale moc nevonělo, a tak, když dědeček předčasně umřel, krejčoviny nechal a v ratibořickém zámku se začal učit zahradníkem.

O rodině z matčiny strany toho tolik nevíme. Dědeček, Josef Hašek, byl chalupníkem ve Vestci u České Skalice. Se svou ženou Josefou, rozenou Joudalovou, pocházející ze Slatiny, měl čtyři děti, syna a tři dcery. Maminka Ladislava Dvořáčka, Růžena, se narodila roku 1893. Chalupnická rodina se zřejmě měla co ohánět, Růžena chodila do školy jen do svých čtrnácti let, hned následující den po ukončení školní docházky nastoupila jako dělnice - přadlena v textilce firmy Bartoň v České Skalici.

Rodiče Ladislava Dvořáčka se znali už před první světovou válkou, vzali se však až mnohem později. Válka zamíchala i jejich osudy. Tatínek ji prožil jako voják v municiích továrnách v Rakousku, maminka v té nejisté době se sňatkem nepospíchala, jistě měla před očima mnoho příkladů válečných vdov či manželek starajících se o muže - bezmocné válečné invalidy. Po návratu do civilu pracoval tatínek jako dělník v panském pivovaru v České Skalici. Za samozřejmě považoval pomáhat mladšímu bratru Robertovi, benjamínkovi rodiny, který jako jediný ze sourozenců mohl studovat - chodil na stavební školu.

Po svatbě v roce 1921 žili manželé v Dvořáčkovic chalupě na Ostaši, spolu s tatínkovou matkou, babičkou Marií. Tady prožili celý život, tady se jim narodily čtyři děti. Ještě v roce 1921 to byl syn Josef, který však umřel jako miminko. O dva roky později se narodil syn Ladislav, náš dnešní oslaveneček, v roce 1925 pak další syn Josef; v roce 1927 se narodila dcera Růžena, která však v témže roce zemřela.

Ostaš

Osada Ostaš leží asi 4 kilometry od České Skalice, nedaleko Babiččina údolí. Jediná polní cesta vede k asi dvacet minut chůze vzdálené obci Zličce, k níž Ostaš administrativně spadá. Jinam se musí chodit pěšinami přes Jehličnatý les zvaný Kozlár, který Ostaš obklopuje. Ve dvacátých letech osadu tvořily tři dřevěné vesnické chalupy, samozřejmě bez elektřiny a vodovodu, obklopené úzkými proužky luk, kterými protékal potok Špinka.

Tady se ve čtvrtek 27. června 1923, na Ladislava, narodil Ladislav Dvořáček. Jméno si přinesl na svět sebou. Rodiče po úmrtí staršího bratra Josefa totiž chlapce dali pokřtít podle jména, které v kalendáři připadlo na den jeho narození. Jak bylo tehdy na vesnici zvykem, narodil se doma, takže o ostašské chalupě může do slova a do písmene říkat, že je to jeho rodný dům.

Bylo to přizemní stavení se sedlovou střechou, kde vedle obytné části - kuchyně, pokoje a komory byla i část hospodářská - chlív, sklípek, stodola a púda. K chalupě patřilo malé pole a zahrada s ovocnými stromy. V chlívě byla zpravidla jedna kráva, koza, někdy i prase, na dvoře slepice a hlídač - velký vliček Lesan.

Tatínek byl dělníkem v panském pivovaru, kde vařili vyhlášené českoskalické pivo. Pivovar patřil majiteli ratibořického panství princ Schamburg von Lippe, u kterého byl Ladislavův dědeček hajným. Princ byl tehdy už starý pán, občas bydlel v ratibořickém zámku, k lidem se choval vlídně, na rozdíl od jiných majitelů nenechával hajně vyháňet báby z lesa, když sbíraly klesti, houby a lesní plody, a tak byl mezi místními lidmi oblíbený. Byl zaměstnavatelem mnoha lidí v okolí a jak bylo tehdy obvyklé, lidé měli k práci i k panství, k lesům a k pivovaru bezmála rodinný vztah.

Otec byl velmi pracovitý člověk, který toho moc nenamlužil. Každý den vstával v půl páté, postaral se o krmení dobytka a odešel pěšky do práce. Cesta do pivovaru v České Skalici trvala asi hodinu, chodil jí tam i zpátky den co den, od pondělí do soboty, bez dovolené, dvanáct měsíců v roce. V pivovaru pracoval ve sklepě, kde byla stálá teplota nebo spíš zima 4 - 5 °C. Stačelo se tu pivo do sudů, ty se koulely ven a nakládaly na vozy. Tatínkova hlavní práce však bylo vymývání kvasných sudů, k tomu byl vybírán hlavně pro svoji menší a útlejší postavu. Vlezl si vždy do prázdného sudu a sehnul, a s hadicí v ruce, jej vymýval. Někteří jeho kolegové raději pořádně ztloustli (což v pivovaru asi nebyl velký problém), aby se do sudů nevešli a tuhle nejhorší a nejméně placenou práci nemuseli dělat. Otec byl v té zimě celý den mokry, shrbený, a ve třicátých letech vydělával nějakých 300 až 400 korun měsíčně. Pracovalo se celý den, jen s polední přestávkou na oběd. Na ten si tatínek obvykle sebou nosil kus chleba se sádlem, k tomu chlapi v pivovaru pili z tupláků pivo, které pro ně tenkrát bylo hlavním zdrojem kalorií. Tatínek vypil denně tak dva až tři litry ležáku, nikdy ho však rodina neviděla opilého, byl to pro něj prostě chleba. Zaměstnanci tehdy mohli v pivovaru vypít, co chtěli, a ještě si každý den mohli načepovat a odnést domů šest litrů piva. Tatínek na ně měl čtyři velké lahve, každou o obsahu 1,5 litru, s patentním uzávěrem. Ty nosil v tlumoku na zádech a po cestě domů je prodával u známých sedláků. Měl to tak s nimi domluvené a za každou tu plnou láhev dostával tehdy 1 korunu, prázdnou láhev mu potom vrátili. Nějaké pivo přinesl vždycky i domů, a tak, když přišla návštěva, maminka ji tím pivem pohostila. Pamětníci na to pivo dodnes vzpomínají, jak bylo husté a silné, takové se prostě už dneska nevaří.

Obr. 1: Rodiče před jednou z tatínkových palem (asi rok 1955).

Když otec přišel k večeru z práce, obhlédl zahrádku, z potoka nanosil vodu na zalévání a pak šel ke včelínu. Zahrádka a včely, to byly jeho lásky. Kolem chalupy to bylo samý kvítek. A nebyly to rostliny ledajaké, které tatínek pěstoval. Náhodnému návštěvníku, pokud by tehdy zabloudil do Ostaše, se musel naskytnout opravdu nečekaný pohled. Na dobové fotografii sedí tatínek s maminkou na lavičce před chalupou, obklopeni vzrostlými bujnými palmami rostoucími přes léto na zahrádce v obrovských bečkách. Takovou scénérii by člověk čekal spíš někde v Egyptě nebo snad v botanické zahradě či v zámecké oranžerii, ale na zahrádce prostě dřevěné chalupy pivovarského dělníka a tkadleny z textilky působila skutečně překvapivě. Oba synové jenom s obavami oče-

kávali podzim, kdy se pod tatínkovým vedením palmy i s obrovskými kořenáči musely položit na zem, pečlivě zabalit do pytloviny a celá ta tíha se musela opatrně odnést do sklepa, kde palmy přečkaly zimu. Exotické rostliny byly pro tatínka nejspíš vzpomínkou na šťastné období, kdy se učil zahradníkem v parku ratibořického zámku. Jeho zaujetí pro zahradničení bylo přitom naprosto nezištné. V okolí byl například znám tím, že každé nevěstě rád a zadarmo uvázal krásnou satební kytičku ze své zahrádky.

Pole, kozy, drůbež, v některých dobách i kráva a prase, ale i zahrádka a včely, to všechno nebyl jen koníček, to byla především ekonomická nutnost, z toho rodina skutečně žila. A jak už to bývá, když je něčeho moc, je toho příliš, a tak malý Ladislav už od mládí nemohl mléko - hlavně kozí - a med ani cítit.

V okolí Ostaše byly malé louky, které patřily sedlákům ze vsi. Chalupníci si od nich vždycky kupovali trávu nastojato, každý rok tak jeden, dva díly, to bylo tak půl nebo tři čtvrtě hektaru, které potom kosili a sušili. Láda měl už ve dvanácti letech svoji kusu a soutěžil s tatínkem, kdo pokosí svůj díl rychleji. Tatínek měl širší záběr, ale Láda zase postupoval rychleji, takže jim to nakonec obvykle vyšlo nastejno. Později Láda dokonce v kosení vyhrál několik venkovských cen.

Rodina žila dost jednotvárně, jak to tehdy bylo na vesnici zvykem. Rodiče vstávali v půl páté, ustrojili se, pak vzbudili Ladislava, mladšího Josefa nechali ještě chvíli spát, a pro všechny začala práce. Ta byla doma rozdělená, otec dělal těžší práce, v chlévě vykydal, nakrmil krávu, obstaral s trakařem krmení. Láda mu už odmala pomáhal, když byl pak větší, postupně část prací dělal místo něj. Také po návratu ze školy na něj čekala práce, ať doma, na poli či na zahradě, nebo u sedláků, aby ti jím zase svými potahy pomohl na poli nebo při svážení sena. Často si vzájemně vypomáhali i se sousedy. Byl to těžký život, jehož každodenní součástí, jak jsme si ukázali, byla pro Ládu chlupatá fyzická práce. Když říkáme chlupatá, chceme tím zdůraznit, že nešlo o žádné protrhávání záhonků, což byla zase práce ženská, a tu ho nikdy doma dělat nenutili. Tak se naučil zemědělským pracím, ale i třeba zedničině, a vztah k manuální práci mu zůstal dodnes.

Rodina netrpěla hladem a nouzí, ale všechno se muselo odpracovat. K jídlu maminka vařila pořád dokola pět nebo šest jednoduchých venkovských jídel, jejichž základem byly hlavně brambory. To Ladislavovi zůstalo. Celý život měl rád prostá jídla, hlavně z brambor, v žádných lahůdkách si neliboval, po tátovi měl kachní žaludek, a tak bez protestů snědl, co mu kde dali.

Na rozdíl od svého mladšího bratra Josefa Láda nikdy vážněji nestonal. Snad k tomu přispěla dědičná dispozice, snad jej otužil prostý tvrdý život. Josef byl slabší konstituce, už odmala postonával, někdy to i trochu hrál, nechťelo se mu třeba zrovna něco dělat, maminka mu proto trochu nadržovala, a tak měl v práci nejrůznější úlevy. Když například měly být k obědu brambory, poslala maminka Ládu, aby je nakopal, a Josefovi uložila utrhnout na záhonku petržel.

Přes skutečně těžkou práci v pivovaru i doma se tatínek dožil poměrně vysokého věku - 84 let - a nikdy nebyl vážněji nemocný. Když ho vzal houser, lehl si klidně na slunce rozpalenou střechu kurníku a - jak sám říkával - spálil si od ní hřbet, ale vykuroval se. Nikdy s ničím nespěchal, a to po něm Ladislav zdědil. Kolikrát už měli nasušené seno, blížila se bouřka, bylo třeba všeho nechat a rychle ho sklídit, aby nezomklo, ale tatínek pravil rozvážně - však ono to zase uschne...

Maminka neměla tak zdravý kořínek jako otec. I ona se sice dožila požehnaného věku 81 let, posledních 30 let jí ale už hodně zlobily nohy. Po narození dětí byla doma, obstarávala domácnost a dokonce jí doslova řídila. Byla

bystrá, inteligentní, a celý život jí mrzelo, že nemá žádné vzdělání. O to víc si přála, aby její děti studovat mohly. Podporovala je, povzbuzovala a z každého jejich úspěchu se upřímně radovala.

Na rozdíl od tatínka, který byl spíš prostý člověk a mimo svou zahrádku a včely se o nic dalšího nezajímala, měla maminka vztah ke kultuře. Ráda četla a vyprávěla různé příběhy. A bůhví, kde se naučila nazpaměť celé dlouhé Erbenovy balady, které recitovala za podvečerů, kdy se v kuchyni dralo peří.

Když maminka v pozdějších letech začínala mít potíže s nemocnými nohama, přebíral část jejich povinností Láda, který se tak ve svých třinácti, čtrnácti letech stal přirozeným vůdcem rodiny; to mu zůstalo dodnes. Navrhoval vždycky, co a jak rodina udělá nebo rozhodne, a ostatní se jeho přirozené autoritě podřizovali.

Rodina sice byla formálně věřící a maminka držela církevní svátky, kdy uvařila nějaké lepší jídlo a ve svátečních šatech zašla do kostela, ale tatínek nemohl černoprdelníky - jak říkával farářům - ani cítit. O náboženství ani o politice se doma nijak zvlášť nemluvalo, o politiku se oba rodiče nezajímali a ve volbách dávali svůj hlas vždy nějaké dělnické straně. Své sociální postavení brali jako danou samozřejmost, o které nepřemýšleli a se kterou byli smířeni.

V životě malého Ladislava a jeho rodiny nebylo mnoho místa pro zábavu. Nebylo u nich zvykem, že by děti jezdily na nějaké výlety nebo měly nějaká volna. Doma neměli žádné rádio, vždyť neměli ani elektriku. Tatínek nechodil ani do hospody, jenom jednou do roka s maminkou vyrazili na hasičský bál. Jednou ročně přijelo vesnické divadlo, ve kterém Láda hrál několik nepatrných rolíček. V okolí nebyl ani biograf, a když přijela pouť, musely si děti na ni vydělat - vždyť nedostávaly žádné kapesné. Láda obvykle tlačil kolotoč, za každých deset tlačení se mohl jednou svězt.

Hlavní a vedle učení jazyků vlastně jedinou Ládovou dětskou zálibou bylo sbírání poštovních známek. Poprvé se s nimi setkal někdy v roce 1926 nebo 1927, když byl u nich na návštěvě bratranec Karel. Byl o dvacet let starší než Láda, pracoval u dráhy a byl filatelista. Začal mluvit o známkách, ukazoval rodičům obálku od dopisu, Láda jako tříletý nebo čtyřletý kluk na ní viděl červenou a zelenou známku a hned je chtěl. Bratranec mu je dal, byly to tehdy naprosto běžné hodnoty 5 a 10 haléřů z emise Hradčany 1918. Tatínek si kupoval včelařský kalendář a do něj si Láda známky zakládal. Zálibily se mu natolik, že pořád doma, u bratrance, u příbuzných i u sousedů loudil další a další. Nestál o sladkosti a návštěva mu udělala největší radost, když mu přinesla alespoň jednu známku. Velmi se zajímal, co na nich je, a už v předškolním věku se na nich učil poznávat písmena a číslice. Maminka o něm později říkávala - když Ládu přinesl čap, měl v jedné ruce známky a v druhé katalog.

Školy

V roce 1929, ve svých šesti letech, nastoupil Ladislav do první třídy obecné školy ve Zličí. Bylo to dvacet minut pěšky po ní cestou, a když přišel do školy, měl obvykle boty mokré od ranní rosy. Říkáme do první třídy obecné školy, ale ona to vlastně byla jednotřídka, do které chodily najednou děti z osmi ročniců. Třídím byl mladý učitel pan Ducháč, zapálený a puntičkářský filatelista. Brzy si povšiml, že malý Ladislav má zájem o poštovní známky, ujal se ho, poskytl mu první odbornou instruktáž a během pěti let jej vlastně vyučil filatelii. Postupně mu opatřil i staré katalogy - Michel, Scott a Yvert, ve kterých si Láda slabikoval německé, anglické a francouzské texty. Vlastně tyhle katalogy jej zaujaly pro cizí řeči a současně se staly i jeho prvními jazykovými učebnicemi. Ve škole pan

učitel dokázal pro filatelii získat víc žáků, a tak se kluci ze Zliče i sousední Studnice občas scházeli doma u Dvořáčků na Ostaši, seděli v kuchyni kolem stolu a handlovali. Láďa vždycky vyndal krabičku se známkami, každý do ní musel dát pět svých a pak si mohl vybrat pět jiných. Láďa krabičku obhospodářoval a byl tak vlastně jakýmsi správcem klukovského kolování.

Hlavním zdrojem známek pro Láďu v té době byl bratranec Karel, ajzboňák, jak se tehdy říkalo, který už byl pokročilý filatelista. Občas mu nosival pár známek ze svých přebytků a Láďa se s klukovskou zvědavostí zajímal, co na nich je, odkud pocházejí, luští jejich nápisy. Velkou událostí pro něj bylo, když k šestým narozeninám dostal své první album, německý Schaubek. Bylo to vlastně začátečnické album s předtisknutými políčky, řazené podle jednotlivých známkových zemí. V záhlaví každého státu byl jeho název, státní znak, rozloha, počet obyvatel, hlava státu, měna a také mapka, kde se ten který stát nachází. Podle alba se mimoděk učil zeměpisu a řadu map uměl brzy nakreslit i z paměti. Kluci, ale i starší lidé se jej choďovali ptát, kde ten či onen stát leží, a on jim to uměl ukázat. Maminka proti jeho zálibě nenamítala nic, naopak, byla na ni hrdá, ostatně sama Láďu ještě v předškolním věku podle známek učila číst, psát tiskacími písmeny a počítat. S některými známkami však i ona měla potíže, samozřejmě neznala řeckou abecedu a tak si třeba Láďa nápis na řeckých známkách EPIROS překládal jako Hneipoz.

Po pěti letech obecné školy postoupil Ladislav do měšťanky v České Skalici, kam chodil čtyři roky. Opravdu chodil, stejně jako do obecné školy, pěšky po lní cestou dvacet minut do Zliče a pak po silnici další půlhodinu do Skalice. Krátce po nástupu do školy dostal Láďa mocný přírůstek do své sbírky. Jeho další bratranec, Josef Dvořáček, vyučený řezník, který jako nezaměstnaný občas pomáhal s polními pracemi na Ostaši, mu věnoval svou klukovskou sbírku známek. Byl jich plný starý sešit, ale k Láďově velké lítosti nešly nijak odlepit. Byly totiž důkladně přilepeny celou plochou, jak se tehdy říkalo - na placku. To se vzala mouka a rozmíchala se s vlažnou vodou, vzniklo řídké těsto, trochu se ho prstem nanaslo na zadní stranu známky, rozetřelo a známka se přitiskla na papír. Po uchnutí známka bezvadně držela, většinou však, bohužel, navždy. Láďa už tehdy věděl, že existují filatelistické nálepky, ale nemohl je získat. Ve Zliči ani ve Skalici je neprodávali, a i kdyby, stejně by na ně neměl peníze. Proto se rozhodl udělat si takové nálepky sám. Vyprosil si trochu klišu od souseda truhláře a štětkou jí natřel listy starého popsaného papíru. Když to uschlo, vznikl zkroucený tlustý papír, který se nedal ani ohnout. Proti lepení moukou to byla snaha o pokrok, a tak svými neformálními nálepkami Láďa hrdě připevňoval nové přírůstky do své sbírky.

Na měšťance Láďa občas chodil pomáhat do místního Muzea Boženy Němcové. Požádal jej o to mamčin bývální spoluzák z obecné školy, nyní učitel, který tu byl kurátorem a zpracovával autorčinu korespondenci. Láďa mu v ní pomáhal vyhledávat údaje a s překvapením zjišťoval, že se spisovatelčin soukromý život v dopisech jeví naprosto jinak, než jak byl tehdy prezentován ve vlasteneckém tisku. Z dopisů se zdálo, že to musela být žena značně lehkomyšlná, která se na manžela a děti příliš neohlížela. Pro mladého chlapce to byla zajímavá zkušenost vidět, jak se může skutečnost lišit od všeobecně přijímaných legend.

I když byli Ladislavovi rodiče prostí lidé, kterým se nedostalo vlastně žádného vzdělání, velmi si přáli, aby jejich děti mohly studovat. Zejména maminka, která už od svých čtrnácti let musela vydělávat, si tím snad i nahrazovala zklamání z toho, že sama tuto možnost nikdy neměla, i když k tomu měla předpoklady. V letech 1938 - 1942 studoval tedy Ladislav na obchodní akademii v Hradci

Králové. A opět stejná každodenní cesta pěšky přes Zlič do Skalice a odtud hodinu vlakem do Hradce Králové, z nádraží pak zase pěšky dvacet minut ke škole. Bylo to asi pěkných pár kilometrů, které tak za roky své školní docházky Ladislav prochodil; však mu z té doby dodnes zůstala záliba v každodenní chůzi.

Na akademii byli filatelisté mezi žáky i mezi profesory. Studoval tu například Břetislav Paulíček, pozdější filatelistický obchodník a spoluautor slavné knihy Padělky československých poštovních známek /1/, který byl už tehdy sběratelem. Byl z Hradce, a tehdy se kluci z města s kluky z vesnic zase tak moc nestýkali. Když však někdy před Ladislavem vytáhl svůj zásobníček, byly v něm známky, třeba z emise Pošta československá 1919, o jakých se mu tehdy mohlo jenom zdát, navíc všechny v prvotřídní jakosti. Filatelistou byl i profesor francouzštiny, který se studenty o známkách občas o přestávce hovořil. Nabízel i výměnu, ale Ladislav tehdy neměl nic, co by tohoto pokročilého sběratele mohlo zaujmout.

V Hradci bylo několik specializovaných obchodů se známkami. Jeden Ladislav míjel při cestě z nádraží do školy, a tak se každý den díval do výlohy, jestli tam nepřibýlo něco nového. Nabídka se moc neměnila, ale jednou tam přece měli něco, čemu nakonec neodolal. Byla to zelená proktořatní známka 50 h Karlštejn z roku 1939, s deskovým číslem 6A a úzkým dolním okrajem. Tuhle známku neměli ani na poště, ani jí nebylo možno sehnat výměnou mezi spolužáky. Po delším váhání jí tedy koupil, za tehdy pro něj nezanedbatelnou sumu 10 korun. Byla to první známka v jeho životě, kterou si sám koupil. Do té doby známky hlavně dostával od příbuzných a od lidí ze svého okolí, byly to samozřejmě hlavně ty nejběžnější výplatní známky z korespondence. Občas mu k svátku a současně k narozeninám tatínek koupil za korunu obálku se sestavou běžných známek, které jako přidružený sortiment prodávali v kniharství v České Skalici. Tohle byl však první samostatný nákup, na který se samozřejmě nezapomíná.

V roce 1938 zažil Ladislav ohromnou filatelistickou událost. Bratranec Karel, který stál u počátku jeho zájmu o filatelii, se podílel na přípravě Mezinárodní výstavy poštovních známek PRAGA 1938. Karel uměl trochu německy, Láďa však uměl slušně, a tak mu, tehdy patnáctiletému, vyjednal místo pomocníka tlumočnicka. Byl to pro něj nezapomenutelný zážitek, strávil několik dnů mezi nejspolejšími našimi i zahraničními filatelisty. Poznal tady řadu významných osobností, za všechny jmenujme například L. Berthelota, pozdějšího dlouholetého předsedu Mezinárodní filatelistické federace. Mohl být přítomen i jednání 13. kongresu FIP, který v té době zasedal v Praze, posledního kongresu před druhou světovou válkou. Atmosféra jednání, na kterém se sešli lidé z mnoha států světa, aby diskutovali nejen o známkách, ale hlavně o spolupráci a cílech, kterých by chtěli dosáhnout, na Ladislava tehdy velmi zapůsobila. To, jak lidé od tématu filatelie mohou přirozeně přejít k otázkám mezinárodní spolupráce, jej předznamenalo na celý život a podle jeho slov se stalo i jeho posláním.

Válka

V roce 1938 pracoval tatínek několik měsíců na stavbě pohraničních pevností a patnáctiletý Láďa tam s ním strávil několik dnů. Neodháněli ho, každá ochotná ruka byla dobrá. Byl šťastný, že může tamhle něco podržet a tady něco přinést a silně spoluprožíval vzedmutý pocit národní soudržnosti a hrdosti. Pozdější pocit zklamání a beznaděje byl v Ladislavově rodném kraji obzvlášť silný, vždyť nové pomnichovské hranice probíhaly skutečně nedaleko.

Hned v prvním ročníku obchodní akademie však neslavně skončila i okleštěná druhá republika a v březnu

roku 1939 vznikl protektorát. Ladislav a jeho spolužáci byli svědky rostoucích projevů okupačního hlásí. V posledním ročníku, při heydrichiádě v roce 1942, v Hradci, cestou do školy, viděli, jak dva kluci jejich věku, které znali podle vidění, významně šlápli na noviny ležící na ulici. Byla na nich ovšem fotografie mrtvého zastupujícího protektora. Stejně jako v Drdově Vyšším principiu i jejich jména druhý den hlásil rozhlas mezi zastřelenými. Takový „hrdina“ tehdy Ladislav nebyl, taková gesta vždycky považoval za hloupost. Stejně jako řada jeho vrstevníků se rozhodně okupantům nepodvoloval, ale ani neprotivil.

V roce 1942, hned po maturitě, obdržel Ladislav obsílku na pracovní úřad. Dvakrát se nedostavil, ale potřetí už raději šel. Dostal papír, že je nasazen na práci do Sudet, do Trutnova, jako pomocný dělník v textilce. Byla to těžká fyzická práce, ale pracovní doba byla normální, a i když s dalšími nasazenými dělníky bydleli v bývalé konímě, jako kluk z vesnice to celkem snášel. Postupně se však situace zhoršovala, z Trutnova byl na dlouhou dobu poslán na práci na různá místa do Německa, do Berlína, Hamburku, Drážďan, kde v pracovních táborech spolu s dalšími nasazenými odstraňovali trosky po bombardování a taky vytahovali mrtvoly z křtů... Na to měli zvláštní drát se smyčkou a s uchy, ten navlékli mrtvému kolem krku a vytahovali jej z hloubky ven. Jistě to byla pro mladého člověka děsivá zkušenost, zejména když ti mrtví byli nalezeni až po mnoha dnech nebo dokonce celých týdnech či měsících. V dále přitom mnohdy duněly výbuchy bomb, později byla slyšet i střelba z děl. Za zády ozbrojená stráž, která dohlížela na práci.

V Německu tehdy pracovalo mnoho dělníků zavlečených sem z Východu i Západu. Byli tu Rusové, Ukrajinci, Francouzi. Mnozí neuměli ani slovo německy, a tak jim Ladislav pomáhal se dorozumět. Přitahovaly ho jazyky a do určité míry je už tehdy i uměl. Německy a francouzsky se naučil sám už na měšťance, později na obchodní akademii přidal angličtinu a ruštinu. Velký vliv na jeho zájem o jazyky měly zahraniční filatelistické katalogy, kterým toužil dobře porozumět.

K obyčejným Němcům necítil nenávist. Život šel i tehdy prostě dál, žilo se ze dne na den a nepřemýšlelo se, co bude zítra. Mnozí nasazení dělníci hledali útěchu a rozptýlení v alkoholu, navštěvovali nevěstince (mimořádně, přišerně), pouštěli se do různých nebezpečných čachrů. Ladislav nepil ani nekouřil, nesháněl ženské, a místo toho každou volnou chvíli studoval, hlavně jazyky. Doslova se na ně upnul, pomáhaly mu překonat hrůzy kolem. Měl s sebou pořád několik knih a k těm se uchýloval. Už tehdy se pevně rozhodl, že po válce se přihlásí na vysokou školu.

Stýskalo se mu i po známkách, které nechal doma, na Ostaši. Plánoval si, jak se k nim po válce vrátí, a s mladistvou přímocností si představoval, jak je bude studovat a stane se třeba i jejich znalcem.

V jeho samotářské neúčasti na tehdy obvyklých zábavách nebyl žádný vzdor, jen instinktivní snaha vlastně nezkušeného kluka z vesnice přežít, nezaplést se do ničeho, neupozornit na sebe, nenechat se nahnat ještě na horší. Snažil se postarat sám o sebe, ale ne na úkor druhých. Jen se obával, aby jej nevybrali jako nějakého šéfa, třeba pro jeho jazykové schopnosti.

U Berlína byl jednou večer svědkem blízkého bombardování, vyšel z ubikace, tlakový náraz jej odhodil zpátky, levou rukou se chytil veřejí, dveře se přibouchly, přimáčkly mu dlaň s klouby prstů a rozmáčkly mu ji. Na ošetřovně se jej ujal německý doktor, starý dědek, který mu ruku spravil. I tak s ní však dlouho nemohl hýbat a starou ránu na ní má dodnes znát.

Dostal se i do rukou gestapa. Při výslechu mu svazkem klíčů v pěstí přerazili zuby. Tehdy zažil pocit bezmoci z

absolutní svévole a bezpráví. Právě v Německu, v době pracovního nasazení, poznal jak lidskou zvrhlost, tak i zbídačenost některých lidí. Předchozí život doma mu však i tady pomohl přijmout realitu a nutnost, ale současně si zachovat důstojnost, odpovědnost za svá rozhodnutí. Jak sám říkal, prostě si musel umět lehnout, jak mu bylo utláno.

I když jen pracovní nasazený, samozřejmě vnímal tu vnucenou otročinu jako osobní nesvobodu, cítil se, jako by byl zavřený. V březnu 1945 utekl, sám a bez dokladů. Tehdy to zase nebylo nic tak výjimečného. Většinou však mladí lidé z pracovního nasazení utíkali ve skupinkách nebo alespoň ve dvojicích, člověk se přece jen necítil tak sám. I tehdy se však projevil Ladislavův zvyk rozhodovat si o všem důležitěm sám a nést za tato rozhodnutí sám i odpovědnost. Domů šel pěšky přes rozbité a ještě bojující Německo, směřoval do Trutnova, kde sídlila firma, u které byl nasazený. Po cestě ho několikrát zastavili, na místě ho třeba zařadili do pracovního oddílu a musel kopat zákopy, v lese narazil na oběšence, ze všech stran byla neustále slyšet střelba. Domů došel přesně 5. května.

Po válce

Svého zájmu o jazyky mohl Ladislav využít hned v prvních dnech nově nabyté svobody. Přes Náchod procházely oddíly sovětské armády, nadšeně vítané jako osvoboditelé, a v měšťanské škole v České Skalici bylo zřízeno jejich velitelství a kuchyně. Někdo Ladislava doporučil pro jeho znalost ruštiny, a tak tu několik týdnů neformálně vypomáhal jako tlumočník. Tlumočil i italským dělníkům, vracejícím se přes Skalici z Německa z pracovního nasazení, a těšilo ho, že tak může být co nejvíc užitečný.

Brzy ale bylo třeba se rozhodnout, co bude v životě dělat dál. Jak si to za války vysnil, podal Ladislav v létě roku 1945 přihlášku na Vysokou školu obchodní v Praze (později se jmenovala Vysoká škola věd hospodářských a ještě později Vysoká škola ekonomická). Byl přijat a nastoupil do mimořádného prázdninového semestru pro mladé lidi, kteří samozřejmě za války nemohli studovat. V Praze bydlel u příbuzných v Plzeňské ulici na Smíchově. Ti ho doporučili majitelce domu, vdově, aby dočouval jejího syna. S rodinou svého žáka se sblížil, za čas ho brali jako svého, a když se příbuzní z domu odstěhovali, přestěhoval se k domácím. Tady bydlel celou vysokou školu a vlastně tu měl věci ještě když nastoupil na vojnu.

Přednášky ve škole ho bavily, a jak byl zvyklý pořád něco užitečného dělat, přihlásil se ve volném čase ještě k mimořádnému studiu na právnické fakultě Univerzity Karlovy (ekonomické disciplíny mezinárodního práva) a na filozofické fakultě UK (základní filozofické a kulturní směry a srovnávací jazykověda). Na univerzitě se zapsal i na Orientální ústav, kde čtyři roky studoval čínštinu, japonštinu a korejštinu - na tuto oblast se chtěl v budoucnu soustředit.

Při studiu plně vyžíval tehdy běžný systém akademických svobod, kdy účast na přednáškách a cvičeních na rozdíl od pozdějších let nebyla povinná. Do školy tedy chodil hlavně skládat zkoušky a z přednášek si vybíral jen ty pro něj mimořádně zajímavé. Díky intenzivnímu studiu byly jeho studijní výsledky nadprůměrné. Nikdy nešel na zkoušku, aniž se alespoň vyznal v problematice. Neúčastnil se žádných zábav a studentských kratochvílí, jen občas chodil hrát volejbal, to byl jediný sport, kterému se věnoval i v pozdějších letech, a jinak veškerý volný čas trávil studiem odborné literatury. Na studium si vydělával doučováním mladších studentů, týdně dával 10 až 20 hodin kondic. Jeho touha po nezávislosti ho vedla k tomu, že nikdy nepožádal o stipendium, i když podmínky k jeho udělení splňoval. Vysokou školu dostudoval v roce 1949 a získal titul inženýra ekonomie.

V době svých vysokoškolských studií nebyl členem žádné politické strany, o politiku se dokonce ani příliš nezajímal. Převzetí moci komunistickou stranou v únoru roku 1948, pod hesly nastolení sociálně spravedlivější společnosti, však vnímal jako přirozený vývoj tehdejší československé společnosti, z hlediska chudých lidí to tehdy viděl jako východisko.

Filatelií se věnoval i jako vysokoškolák. Už v roce 1945 vstoupil do klubu, kde tehdy působil známý filatelista V. Nebeský. Často okukoval obchody v pražských pasážích, jako byl Kaplánkův nebo Řihův, občas chodil na středěční burzy, jako divák navštěvoval i aukce v hotelu Zlatá husa na Václavském náměstí. Tady si poprvé i něco vydražil - byl to výměnný sešitek plný běžných klasických známek, za který tehdy zaplatil asi 120 korun. Ostatní zájemci však nejspíš přehlédli, že obsahoval i jednu známku skutečně zajímavou - černý jednokrejarový lombardský novinový kolek z roku 1858. To byla jeho první opravdu vzácná známka. Hlavně si však kupoval knihy a katalogy a už tehdy si začal budovat filatelistickou knihovnu.

Po absolvování vysoké školy se rozhodl k dalšímu studiu, chtěl si udělat doktorát. V roce 1949 však byl povolán k výkonu základní vojenské služby, kterou nastoupil u 5. pěšího pluku T.G. Masaryka na Kladně. Tady byl mezi vojáky známý tím, že uměl ze všech nejrychleji škrabat brambory a vždycky tedy mohl z kuchyně odejít dřív než ostatní. Nebylo divu, vždyť to dobře znal z dětství a navíc si uměl vybrat ty, které půjdou oškrabat nejsnáze. I na vojně měl sebou jazykové učebnice a knížky o známkách. Nechodil ani do hospody, ani za děvčaty, vlastně jen pořád seděl v kasárnách a studoval.

Po čase absolvoval poddůstojnickou školu, pak byl převelen k průzkumnému praporu do Slaného, odkud přešel do školy pro záložní důstojníky, kde získal hodnost podporučíka. Vojenskou službu ukončil v roce 1951, z vojny však hned neodešel. V zářetí byl totiž povolán do další vojenské služby, a tak v armádě zůstal až do roku 1960 jako důstojník z povolání. Pracoval na ministerstvu národní obrany a na generálním štábu v Praze - Dejvicích jako tlumočnická a překladatelská (přesné místo jeho pracovního zařazení přirozeně neznáme, podle neověřených informací však mohlo být mnohé společné s vojenskou zpravodajskou službou). V té době se při zaměstnání přihlásil ke studiu na Vojenské akademii Klementa Gottwalda v Praze, kde v roce 1956 složil státní závěrečné zkoušky a získal svůj druhý titul inženýra, s kvalifikací vševojenského důstojníka pro funkce velitelské a štábní. Absolventský diplom mu tehdy jako předseda státní zkušební komise podepsal armádní generál Ludvík Svoboda.

V roce 1952, jako devětatřicetiletý, vstoupil do KSČ a jejím členem je dodnes. Už v armádě byl záhy určen ke styku se státním tajemstvím v plném rozsahu československé zahraniční politiky. Zúčastňoval se mnoha jednání na ministerské, celostátní a mezinárodní úrovni. V roce 1960, ve svých šestatřiceti letech, z armády na vlastní žádost odešel v hodnosti podplukovníka administrativní služby.

I v době svého působení v armádě se věnoval filatelii, studoval literaturu pro svou zamýšlenou zanelekou a ju-

Obr. 2 a 3: L.D. jako vysokoškolák (asi rok 1947) a jako důstojník (v 50. letech).

rymanskou činnost. Klubového filatelistického života se však příliš neúčastnil, nanejvýš zašel na středěční burzu nebo občas na filatelistickou výstavu. Vedení tehdejšího Ústředí čs. filatelistů však například napomohl s přípravou výstavy Praga 1955, zejména v oblasti mezinárodní. Tady se mu hodila jeho dávná účast na výstavě Praga 1938, na které si jej někteří představitelé FIP povšimli a na zapáleného, tehdy patnáctiletého pomocníka tlumočnicka nezapomněli.

Jeho dalším působištem byla Státní plánovací komise, kde rovných deset let pracoval jako vedoucí odborný referent - specialista v odboru mezinárodní hospodářské spolupráce pro oblast ekonomické spolupráce s rozvojovými zeměmi. Odchod z armády vlastně nebyl tak docela náhodný, při své práci na ministerstvu národní obrany totiž přicházel do styku s pracovníky Státní plánovací komise, ti jej tedy po odborné stránce znali a vlastně díky tomu mu místo na SPK bylo nabídnuto.

Jako nový pracovník SPK byl vyslán na služební cestu do Moskvy, vzápětí do Indie; to byly v novém zaměstnání jeho první dvě služební cesty do zahraničí, po nichž následovaly stovky dalších, prakticky po celém světě.

Zřejmě někdy v té době byl také příslušnými politickými místy vybrán jako vhodná osoba pro budoucí vedoucí funkce v organizovaném filatelii. Počátkem 60. let bylo totiž rozhodnuto rozšířit tehdejší Národní frontu o další společenské a zejména zájmové organizace. Po úspěchu Světové výstavy poštovních známek Praga 1962, pořádané Ústřední správou spojů a Ústředím čs. filatelistů, byla k tomuto rozšíření vybrána organizovaná filatelie. Ta však byla tehdy organizačně zařazena do rámce odborového hnutí, které samo bylo členem Národní fronty. Proto bylo třeba pro filatelisty zřídit novou samostatnou zájmovou organizaci, která by do Národní fronty mohla vstoupit. To by pro rozvoj filatelie jako oboru i organizovaného hnutí mělo přirozeně značné pozitivní důsledky. V roce 1963 byla tedy založena pracovní skupina pro přípravu ustavení Svazu československých filatelistů, jejímž předsedou se stal Ladislav Dvořáček. 30. května 1965 pak v Praze, ve Slovanském domě, proběhla ustavující konference Svazu československých filatelistů, na níž byl Ladislav Dvořáček zvolen jeho předsedou. Tím dnem se Svaz stal členskou organizací Národní fronty ČSSR a jeho předseda členem ÚV NF; obě tyto funkce pak zastával až do prosince 1989. V roce 1967 byl zvolen členem výkonného výboru Mezinárodní filatelistické federace, v roce 1971 pak jejím místopředsedou.

V roce 1970 přešel z SPK na nově zřízené federální ministerstvo spojů jako ředitel mezinárodního odboru. Tady sehrál velkou roli jeho podíl na úspěchu Světové výstavy poštovních známek PRAGA 1968. Ministerstvo tehdy potřebovalo odborníky, kteří by zajišťovali vztahy například se Světovou poštovní unií a dalšími mezinárodními organizacemi, a protože jeho vedoucí představitelé měli s Ladislavem Dvořáčkem dobré zkušenosti z jeho působení ve Svazu československých filatelistů i ve Státní plánovací komisi, prostě ho na spoje přetáhli. Osobně to pro něj jistě byla lehká volba, z místa vedoucího odborného referenta - specialisty se stal ředitelem odboru, navíc v resortu, který nejlépeji souvisel s oborem jeho zájmu - filatelii.

O jeho politických postojích v roce 1968 a loajalitě k nastupujícímu normalizačnímu vedení vypovídá skutečnost, že se krátce po nástupu do nového zaměstnání stal členem prověřkové komise KSČ na federálním ministerstvu spojů, která posuzovala činnost jednotlivých členů strany v letech 1968 - 1969. Za svou činnost v této prověřkové komisi byl po listopadu 1989 tvrdě kritizován některými bývalými zaměstnanci federálního ministerstva

spojů, kteří v otevřeném dopise Občanskému fóru a Svazu filatelistů napsali doslova, že „*patřil k nejaktivnějším a nejnebezpečnějším normalizátorům ... svou nenávist k obrodnému procesu v roce 1968 a jeho stoupenctvím v resortu spojů projevil zejména při tzv. prověrkách ... neostýchal se posuzovat a odsuzovat činnost resortu ... zejména zajišťování televizního a rozhlasového vysílání v době srpnových událostí ... svým fanatickým obviňováním se nejvíce zasloužil o nucený odchod řady pracovníků ... to vedlo k jejich mnohaleté diskriminaci včetně diskriminace jejich rodiny.*“ /2/. Proti tomu se však v červenci 1990 L. Dvořáček ohradil ve svém dopise adresovaném předsednictvu ÚV SČSF /3/, ve kterém uvádí: „*Byl jsem zcela novým pracovníkem FMS, prakticky jsem tam téměř nikoho neznal, rovněž tak jsem neznal jejich pracovní zařazení, názory a chování v letech 1968 - 69. Proto jsem nemohl a ani neměl právo posuzovat je, ani 'politicky likvidovat', ani 'ovlivňovat osud i jejich rodinných příslušníků' a také jsem to nedělal. Nevystavoval jsem žádné, tedy ani špatné politické posudky. Závěry k jednotlivým prověřovaným členům strany zpracovávala kolektivně celá prověřovací komise.*“

V průběhu šesti let jeho působení na ministerstvu spojů s ním bylo uvažováno na i funkci ekonomického náměstka ministra; to odmítl, chtěl zůstat u práce, které rozuměl a která jej těšila.

Po šesti letech, v roce 1976, přešel do svého posledního zaměstnání, na federální ministerstvo zahraničních věcí. Tady pracoval jako rada první třídy a zabýval se zejména vztahy s rozvojovými zeměmi. Připravoval se na funkci československého diplomata v některé ze zemí třetího světa. Když byl v roce 1980 zvolen do čela Mezinárodní filatelické federace (FIP), stal se jediným československým předsedou světové organizace, kde neměly převahu socialistické státy. To jistě mělo pro československou prezentaci v zahraničí značný význam, a proto nakonec na žádnou diplomatickou misi vyslán nebyl, ale byl uvolňován na všechna jednání FIP. 31. prosince 1985 odešel do důchodu.

Jedni jeho bývalí spolupracovníci říkají, že v práci byl mnohdy arogantní a nepřiměřeně tvrdý, druhí jej zase hodnotí jako člověka svou prací naprosto pohlceného (dnes bychom použili módní výraz workholik), známého mimořádně vysokou až nekompromisní náročností na své spolupracovníky a podřízené, ale především na sebe. V jeho životě vedle práce, jazyků a filatelie už nezbyvalo na nic dalšího místo. V zaměstnání, v organizované filatelii i v osobním životě si rozhodně nepotrpěl na žádné protekce. Lidé, kteří jej znali, o něm také leckdy říkají, že byl konformní^{1/}, což dávají do souvislosti s jeho hladkým služebním postupem v těch letech. Všichni se však shodují v tom, že mimo práci měl pověst zábavného společníka, který umí pít - zejména vodu - a hrát dobře mariáš.

V roce 1969, za podíl na organizaci a řízení Světové výstavy poštovních známek Praha 1968, mu bylo propůjčeno státní vyznamenání Za zásluhu o výstavbu, v roce 1979 pak za podíl na organizaci a řízení Světové výstavy poštovních známek Praha 1978 mu byl propůjčen Řád práce. Vedle toho obdržel řadu dalších vyznamenání a ocenění, a to jak za práci v zaměstnání, tak i na poli organizované filatelie.

Za třicet pět let zaměstnání nenashromáždil žádný velký majetek, ostatně ve státní správě nebyly nijak mimořádně vysoké platy: v roce 1985, když odcházel do důchodu, činil jeho plat rady první třídy na federálním ministerstvu zahraničních věcí 4.360 Kčs plus 500 korun jazykové příplatku, 1.1. 1986 mu byl vyměřen starobní důchod 2.685 Kčs, nyní jeho důchod činí 6.679 korun. Nemá a nikdy neměl ani auto, ani chatu, bydlí stále ve

stejném bytě, jehož zařízení si s manželkou koupili po svatbě na splátky. Za největší majetek podle svých slov považuje své jazykové znalosti, do nichž investoval mnoho času, úsilí i peněz, mezinárodní hospodářské a filatelické zkušenosti a snad také svou filatelistickou knihovnu, obsahující téměř všechny hlavní světové monografie o klasických známkách.

Jako řadový filatelista i později jako vrcholný náš a mezinárodní filatelický funkcionář, pokud byl v Praze, pravidelně desítky let chodil a chodí na výměnné schůzky a burzy, zejména ve středu do Kotvy, nyní do menzy VŠE, a v sobotu a v neděli k Novákům, nyní do Domu barikádníků. Odtud jej znají i mnozí naši sběratelé, tady se na něj obrazejí s otázkami v oboru jeho znaleckého zájmu.

Manžel a otec

Do lesů kolem Ostaše chodila koncem dvacátých let občas na houby a na jahody rodina pana Komberce, hodináře z České Skalice. Byli to tatínkovi známí, a tak se občas u Dvořáčků zastavili. Měli dvě děti, dvojčata, kluka a holčičku, asi čtyřleté, a ty si s o tři roky starším Ládou a jeho pětiletým bratrem Josefem hrávaly. Holčička se jmenovala Jiřinka a nikdo tehdy jistě nečekal, že se o dvacet let později stane Ladislavovou ženou.

Jiřina Kombercová se narodila 2.8. 1926 v Náchodě. Do obecné a měšťanské školy chodila v České Skalici v letech 1932 - 1940. Další rok pak navštěvovala jednorozhodně hospodyňskou školu a potom tři roky odbornou školu pro ženskou povolání. Tady získala výuční list jako dámská a dětská krejčová. Od roku 1944 byla pracovně nasazena jako dělnice v opravně letadel v České Skalici. Po osvobození pak pracovala jako úřednice v notářské kanceláři.

V roce 1941 chodila spolu s Ladislavem do tanečních a tam se také do sebe zamilovali. Vzali se o deset let později, v roce 1951, v České Skalici. Ladislavu Dvořáčkovi šel tehdy za svědka jeho nastávající švagr Zdenko, jeho manželce pak její šéf, notář Fabián Burýšek.

Po svatbě novomanželé bydleli v jedné místnosti v bytě manželčiny babičky v České Skalici, poblíž Muzea Boženy Němcové. Ladislav Dvořáček sem však spíš jenom dojížděl z Prahy, kde tehdy bydlel v podnájmu u kolegy v Šáreckém údolí. Po narození dcery se mladí manželé přestěhovali do Prahy, kde jim byl přidělen vojenský byt 2 + 1 v Praze 6, v Zelené ulici, v takzvaném dvoulétkovém domě, ve kterém pak prožili celý život a Ladislav Dvořáček v něm bydlí dodnes.

Paní Dvořáčková byla štíhlá tmavovláska, veselá a rázná. Od narození dcery až do jejich šesti let byla doma, pak zase nastoupila do zaměstnání. I když byla vyučená krejčová, vlastně celý život pracovala jako úřednice - napřed v Úřadu pro patenty a vynálezy, později v mezinárodním odboru ministerstva kultury, potom v Univerzitní knihovně a nakonec v knižním velkoobchodu.

Vždycky měla zájem o historii módy a největší radost jí manžel udělal, když jí ze zahraničí přivezl nějaký módní časopis - čím starší, tím lepší. Někdy je měl dokonce nakoupené předem a pak jí je po jednom dával. Byla velmi šikovná, sama si šila šaty, měla jich vždycky rozdělaných hned několik. Bavilo ji i vaření, a i když jako zaměstnaná

Obr. 4: Budoucí manželka Jiřina v roce 1941, kdy se do sebe s L.D. zamilovali v tanečních.

1/ konformní = schopný se přizpůsobit

žena vařila jen v sobotu a v neděli, ráda využívala nejrůznější koření, které jí manžel vozil ze svých zahraničních cest.

Jejich manželství bylo klidné, oba se vzájemně respektovali. Tíha domácnosti však samozřejmě ležela plně na ní, nesla to však statečně a jenom občas si povzdechla, že je její manžel vlastně pořádek pryč.

Od druhé poloviny sedmdesátých let byla nemocná, lékaři však dlouho nemohli přijít na příčinu. Její zdravotní stav se pozvolna zhoršoval, postupně přišla o jedno oko a všechny zuby, mnohokrát byla v nemocnici a až příliš pozdě se zjistilo, že trpí rakovinou. V roce 1989 pak po dlouhém utrpení předčasně zemřela ve věku nedožitých 63 let. Od té doby žije Ladislav Dvořáček sám.

I v důchodu sleduje naši i zahraniční ekonomiku, zdokonaluje své jazykové znalosti a jako senior konzultant Mezinárodní filatelistické federace se často zúčastňuje zahraničních výstav jako člen jejich jury.

Jako celý svůj dospělý život chodí spát po půlnoci a vstává v půl sedmé, týdně v Šáreckém údolí nachodí několik desítek kilometrů, nekouří, jí všechno, ale vyhýbá se sladkostem, sám si obstarává domácnost.

Jediné dítě, dcera Monika, se narodila v roce 1952. Po základní devítileté škole šla pracovat do výpočetní stanice v pražském Motorletu, kde se později vyučila. V roce 1974 se provdala, její manžel je metalurgem. Ona sama pracuje jako lamač - grafik v typografickém a počítačovém studiu. Vnuč Martin, nyní dvacetiletý, se vyučil strojním mechanikem, právě maturuje a po vojné by se rád přihlásil na techniku. Žije v Praze 4, na druhém konci města, ale s Ladislavem Dvořáčkem se pravidelně každý týden navštěvují. Mimořádné jazykové nadání Ladislava Dvořáčka však nezdědila ani dcera, ani vnuč, ani se neprojevovalo u nikoho z příbuzenstva.

Celá rodina však něco sbírá. Dcera staré pohlednice Prahy, hlavně litografické, zeť papírová platidla z našeho území a vnuč československé známky, z nichž se nejvíce věnuje emisi Hradčany.

I když Ladislav Dvořáček vždycky hovořil o svém manželství jako o šťastném, bezpochyby mnohdy řadil svou práci před svou rodinu. Stačí si uvědomit, že za 37 let svého manželství byl celkem na 259 služebních cestách, na kterých celkem strávil 1.830 dní - a samozřejmě noci, které nespal doma (to je prakticky plných pět let); to se jistě na rodinném životě muselo nějak odrazit. S rodinou nejezdil ani na dovolenou, i tu totiž většinou strávil sám na zahraničních cestách jako filatelistický funkcionář. Cesty, na které vzal manželku, by se za desítky let daly spočítat na prstech jedné ruky, i když v letech 1976 - 1985 jako manželka diplomata měla diplomatický pas.

I když s manželkou měli jistě monogamní vztah a navíc si plně důvěřovali, je otázkou, zda jeho naprostou a zcela samozřejmou odevzdaností práci ve skutečnosti skrytě netrpěla. Zajímavé by přirovnání bylo také vědět, jak se v rodině, kde otec byl buď vůbec pryč, nebo od rána do noci v zaměstnání či na nejrůznějších schůzkách, cítila jejich dcera Monika.

Ladislav Dvořáček byl - jak jsme si ukázali - po celý svůj dospělý život osobností mimořádně úzce a z hlediska rodiny vlastně až sobecky zaměřenou na svou práci, a v důsledku toho samozřejmě i osobností citově poněkud plochou. Sám ostatně nezastírá, že jej nijak zvlášť neosloujuje například umění, i když jeho význam a úlohu nepodceňuje, a že se vlastně nedokáže pro nic nadchnout - 'to slovo prostě neznám' - řekl mi doslova. Za svůj úspěch zaplatil samozřejmě příslušnou cenu, a platil jí rád a nejspíš mu to ani nepřišlo jako nějaké placení. Stejně samozřejmě jí však za něho po léta musela platit i jeho rodina; je otázkou, zda si to vůbec uvědomoval a zda to nebyla cena příliš vysoká.

Jazyky

Ladislava Dvořáčka celý život provázel zájem o dva obory - filatelii a jazyky. První vyvolal zájem o druhý a druhý pomohl vyniknout v prvním. Filatelii, která nás samozřejmě obzvlášť zajímá, věnujeme druhou část našeho článku. Tu dnešní tedy zakončíme jeho vztahem k jazykům.

Už od čtyřicátých let k nim přistupoval jako k jazykovědě, s důrazem na srovnávací jazykozpyt. Důležité pro něj samozřejmě bylo i praktické využití jazykových znalostí v oblasti mezinárodní spolupráce. Při studiu jazyků byl vlastně samouk, brzy zjistil, že řada jazyků vlastně vychází jeden ze druhého, jak se postupně vyvíjely. Vždycky měl pocit, že práce s učitelem jej spíše zdržuje, učil se raději sám z knih, četbou, psaním a konverzací.

A kterými jazyky vlastně Ladislav Dvořáček vládne? O tom mezi filatelisty kolují nejrůznější dohady. Skutečnost je taková, že je jich třicet jedna, které umí různou měrou používat. Aktivně může komunikovat dvanácti z nich - německy, anglicky, francouzsky, španělsky, italsky, rusky, portugalsky, rumunsky, ukrajinsky, srbochorvatsky, polsky a esperantem. Pasivně rozumí a čte norský, švédský, dánský a některými národními jazyky, například provenšálský, katalánský, sicilský a sardinský. Studoval i orientální jazyky a jazyky pro nás značně exotické, ve kterých se systematicky věnuje - čínštinu, japonštinu, korejštinu, indonésštinu, hindštinu, arabštinu, svahilštinu, maorštinu (jazyk původních obyvatel Nového Zélandu), kečujštinu (hlavní indiánský jazyk v Peru), i jazyky historické jako je sanskrit (prastarý indický jazyk, z něhož vycházejí další indické a indoevropské jazyky), klasická čínštinu a samozřejmě latina.

Schopnost alespoň částečně komunikovat v jazyce svých partnerů vždycky považoval za nesmírně důležitou a přípravě na takový způsob jednání věnoval vždy mnoho času a úsilí. Na bilaterálních a multilaterálních jednáních i v oficiálních vystoupeních obvykle zařadil i několik vět v místním jazyce. Protože si o těchto vystoupeních vedl podrobnou evidenci, víme, že doposud takových jazyků, v nichž při oficiálních příležitostech na veřejnosti promluvil, bylo neuvěřitelných padesát sedm.

A právě tato i v mezinárodním měřítku naprosto ojedinělá znalost jazyků mu napomohla dosáhnout cílů, o nichž se jiným mohlo jenom zdát.

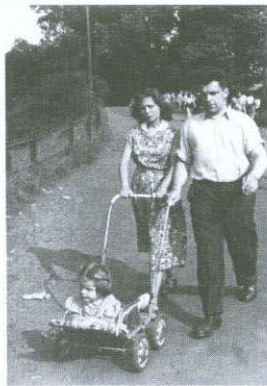
(Pokračování)
FRANTIŠEK BENES

LITERATURA:

/1/ Padělky československých poštovních známek 1918 - 1939, NADAS, Praha 1963.

/2/ Zápis ze setkání členů i býv. členů Svazu čs. filatelistů, kteří jako funkcionáři ÚV Svazu čs. filatelistů byli v letech normalizace po Pražském jaru 1968 nebo i později pro své názory, politické smýšlení tehdejšími vedením SČSF pod různými záminkami svých funkcí ve vyšších orgánech zbavování anebo dokonce z SČSF vyloučení; ze dne 2. března 1990. Archiv SČF, str. 21.

/3/ Dopis Ladislava Dvořáčka předsednictvu Svazu československých filatelistů, ze dne 30.7. 1990. Archiv SČF, str. 18.

Obr. 5: L.D. s rodinou na jedné ze vzácných procházek ze Stromovce v roce 1954.